
IX. SPOSOBY FINANSOWANIA REALIZACJI PLANU

Realizacja zadań wytyczonych w Planie Gospodarki Odpadami wiąże się z wysokimi nakładami inwestycyjnymi. Większość instytucji, które udzielają dotacji lub korzystnie oprocentowanych kredytów na inwestycje w dziedzinie gospodarki odpadami wymaga, żeby inwestycja osiągnęła odpowiednio duży efekt ekologiczny i objęła swym zasięgiem możliwie największą liczbę mieszkańców aglomeracji, powiatu lub związku komunalnego. Dlatego należy dążyć, aby podejmowane działania obejmowały swym zasięgiem kilka gmin (np. spójny międzygminny model gospodarki odpadami). Wspólne działanie gmin ma wpływ nie tylko na finansowanie inwestycji (obniży koszty, które będzie musiała ponieść pojedyncza gmina), ale również obniży koszty eksploatacyjne.

W zależności od ostatecznie przyjętego wariantu organizacyjnego gospodarki odpadami na terenie powiatu gminy będą samodzielnie lub wspólnie z innymi gminami finansować realizację konkretnych zadań.

Środki na finansowanie zadań związanych z gospodarką odpadami pochodzić mogą z następujących źródeł:

- własne środki miast i gmin;
- emisja obligacji komunalnych;
- dofinansowanie gminnego, powiatowego, wojewódzkiego i Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej;
- fundusze związane z eko-konwersją (Ekofundusz);
- kredyty bankowe na preferencyjnych warunkach (np. Bank Ochrony Środowiska);
- pozyskanie inwestora strategicznego, może nim być także inwestor zagraniczny – utworzenie partnerstwa publiczno-prywatnego (PPP);
- od 01.01.2004 wsparcie finansowe dla krajów członkowskich Unii Europejskiej (Fundusz Spójności, fundusze strukturalne).

W przypadku gospodarki odpadami obok wymienionych powyżej źródeł finansowania środki na częściowe pokrycie kosztów można uzyskać od organizacji odzysku, a także ze sprzedaży opakowań i surowców wtórnych.

Należy zaznaczyć, że wszystkie instytucje udzielające pomocy finansowej w dziedzinie ochrony środowiska wymagają od inwestora nie tylko wypełnienia odpowiedniego formularza, ale również przedstawienia szeregu opracowań i dokumentacji planistycznych dotyczących danego przedsięwzięcia. Są to między innymi:

- Plan zagospodarowania przestrzennego i strategię rozwoju gminy;

- Program ochrony środowiska, Plan gospodarki odpadami, Koncepcje gospodarki wodno-ściekowej, Plan zalesiania itp.;
- Projekt budowlany i wykonawczy wraz ze źródłową dokumentacją ekonomiczną, finansową i przetargową;
- Studium wykonalności (lub biznesplan w przypadku przedsięwzięć komercyjnych);
- Wymagane przez prawo zezwolenia na realizację projektu.

9.1. Emisja obligacji komunalnych

Emisja obligacji jest nowo wprowadzonym sposobem gromadzenia środków finansowych. Daje ona emitentowi środki na rozwój, a kupującemu obligacje - korzystnie ulokowane środki pieniężne na określony czas. Istnieje możliwość emisji obligacji na inwestycje służące ochronie środowiska. W przypadku podmiotów szczególnie uciążliwych dla otoczenia obligacje mogą być odpowiednio uatrakcyjnione zobowiązaniem do radykalnego ograniczenia tej uciążliwości. Podmiotowe obligacje mogą być nabywane z budżetu terenowego, z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz kupowane przez inne podmioty, odczuwające ekologiczną uciążliwość emitenta. Obligacja jest wyrazem zobowiązań przedmiotu emitującego i jednocześnie praw nabywców obligacji do otrzymywania ich spłaty wraz z odsetkami i innych świadczeń o charakterze rzeczowym. Jest zatem zbliżona do transakcji kredytowej w banku.

Przez emisję obligacji realizuje się przepływ kapitału. Kredyt uzyskany w drodze emisji obligacji nie jest łatwy ani tani, gdyż zysk zamierzonego przedsięwzięcia musi być na tyle wysoki, aby pokrył związane z obligacją zobowiązania. Można przewidywać, że zainteresowanie obligacjami – dotąd znikome – będzie wzrastać w miarę wykształcenia się myślenia kategoriami majątkowymi (kapitałowymi).

9.2. Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Polskie miasta i gminy najczęściej korzystają z pomocy finansowej Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW). Pożyczki, kredyty, dotacje i dopłaty do oprocentowania preferencyjnych kredytów ze środków finansowych Narodowego Funduszu przeznacza się na cele określone w ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska zgodnie z priorytetami Narodowego Funduszu. Jako priorytetowe traktuje się te przedsięwzięcia, których realizacja wynika z konieczności

wypełnienia zobowiązań Polski wobec Unii Europejskiej związanych z członkostwem Rzeczypospolitej Polskiej w Unii Europejskiej.

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej odpowiada za absorpcję środków unijnych i za stworzenie możliwości finansowych, ułatwiających realizację inwestycji, które zapewnią wykonanie unijnych zobowiązań w zakresie ochrony środowiska.

W celu zapewnienia ciągłości finansowania przedsięwzięć w dziedzinie ochrony środowiska i gospodarki wodnej, które otrzymały pomoc z funduszy Unii Europejskiej, może być udzielona pożyczka płatnicza. Przeznacza się ją na opłacenie faktur lub równoważnych dokumentów finansowych, wystawionych w związku z realizacją przedsięwzięcia, do czasu refundacji kosztów ze środków unijnych. Oprocentowanie pożyczki płatniczej ustalono na poziomie 0,5 s.r.w. (stopy redyskonta weksli określonej przez NBP około 0,6%) w stosunku rocznym.

Pożyczka ze środków Narodowego Funduszu może być udzielona do 80% kosztów inwestycji. Przewidziana jest również karencja (od 6 do 18 miesięcy) w spłacie rat liczona od terminu wykonania zadania.

Okres kredytowania nie może być dłuższy niż 15 lat, ale przy dofinansowaniu zadań z wpływów pochodzących z opłat produktowych wynosi 10 lat.

Preferencyjne zasady udzielania pożyczek dostosowane są do możliwości finansowych samorządów i podmiotów gospodarczych i motywują do podjęcia ekologicznych inwestycji spełniających unijne standardy w najważniejszych dziedzinach ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

Środki Narodowego Funduszu są również wypłacane w formie dopłat do oprocentowania preferencyjnych kredytów, przeznaczonych na realizację ekologicznych przedsięwzięć. Ich celem jest zmniejszenie obciążenia, jakie ponosi inwestor z tytułu kredytu udzielonego przez bank. Dopłata pokrywa bowiem różnicę pomiędzy odsetkami liczonymi na podstawie oprocentowania komercyjnego, stosowanego przez bank, a odsetkami płaconymi przez kredytobiorcę.

Istnieje także możliwość uzyskania umorzenia, które uzależnione jest od terminowej spłaty rat i odsetek oraz wykonania przedsięwzięcia w terminie ustalonym w umowie.

Prawo do ubiegania się o umorzenie przysługuje pożyczkobiorcy, który po uzyskaniu określonego w umowie efektu ekologicznego spłaci 50% kwoty udzielonej pożyczki lub kredytu, a w przypadku jeśli były one udzielone z wpływów, pochodzących z opłat produktowych po spłacie 70%.

Wysokość umorzonej kwoty nie może przekraczać 15% pożyczki wypłaconej gminom lub ich związkom i 10% innym podmiotom. Jeśli pożyczka udzielona była z wpływów z tytułu opłat produktowych umorzenie wynosi 30%.

Oprócz tego z funduszy NFOŚiGW można uzyskać dotacje, które przeznaczone są głównie na dofinansowanie inwestycji wieloletnich. Dotacje udzielane będą także na wspieranie programów edukacyjnych, popularyzowanie wiedzy ekologicznej, monitoring środowiska, likwidację starych składowisk przeterminowanych środków ochrony roślin, a także na dofinansowanie przedsięwzięć pilotowych i nowych technologii służących ochronie środowiska i gospodarce wodnej.

O pomoc finansową ze środków Narodowego Funduszu może ubiegać się każdy podmiot, który realizuje ekologiczne przedsięwzięcie zgodne z listą 17 programów priorytetowych. Wnioski o dofinansowanie kierowane są do rozpatrzenia zgodnie z kolejnością wpływu.

9.3. EkoFundusz

Środki EkoFunduszu pochodzą z bezzwrotnej pomocy zagranicznej i z tzw. ekokonwersji (zamianę kwot polskiego długu zagranicznego na środki inwestycyjne w dziedzinie ochrony środowiska). Zadaniem EkoFunduszu jest dofinansowywanie przedsięwzięć w dziedzinie ochrony środowiska, które mają przynieść efekt w skali nie tylko regionu czy kraju, ale także wpływają na osiągnięcie celów ekologicznych uznanych za priorytetowe w skali europejskiej, a nawet światowej.

W 2004 roku EkoFundusz wprowadził istotne zmiany w zasadach udzielania pomocy finansowej, które będą polegały na całkowitym wycofaniu się z udziału w inwestycjach charakteryzujących się wysoką opłacalnością na rzecz projektów niekomercyjnych. Zmiana ta wynika z konieczności pomocy inwestorom, dla których dotacja częstokroć stanowi o powodzeniu planowanego przedsięwzięcia niekomercyjnego, mającego na celu jedynie względy ochrony środowiska. Drugą istotną zmianą w porównaniu z latami poprzednimi będzie zmniejszenie udziału dotacji EkoFunduszu w całkowitych kosztach projektów.

Dotacje EkoFunduszu będą - podobnie jak w minionych latach - przyznawane w ramach pięciu sektorów priorytetowych:

- ograniczenie transgranicznego transportu dwutlenku siarki i tlenków azotu oraz eliminacja niskich źródeł ich emisji (ochrona powietrza);
- ograniczenie dopływu zanieczyszczeń do Bałtyku oraz ochrona zasobów wody pitnej (ochrona wód);

- ograniczenie emisji gazów powodujących zmiany klimatu Ziemi (ochrona klimatu);
- ochrona różnorodności biologicznej;
- gospodarka odpadami i rekultywacja gleb zanieczyszczonych.

W dziedzinie gospodarki odpadami EkoFundusz będzie wspierał:

- tworzenie kompleksowych systemów selektywnej zbiórki i recyklingu odpadów komunalnych pochodzących od 50 tysięcy do 250 tysięcy mieszkańców;
- eliminację odpadów niebezpiecznych przy zastosowaniu technik i technologii pochodzących z krajów donatorów;
- rekultywację gleb zanieczyszczonych odpadami niebezpiecznymi w przypadku udokumentowanego zagrożenia dla zdrowia ludzi lub świata przyrody oraz braku sprawcy.

W ramach tych sektorów wspierane mogą być jedynie projekty dotyczące inwestycji bezpośrednio związanych z ochroną środowiska (w ich fazie implementacyjnej), a w dziedzinie ochrony przyrody również projekty nieinwestycyjne. Na dotację mogą liczyć jedynie te przedsięwzięcia, które charakteryzują się wysoką efektywnością tj. korzystnym stosunkiem osiągniętych efektów ekologicznych do poniesionych kosztów.

Udział Fundacji w kosztach realizacji projektów technicznych (inwestycyjnych) w przypadku inwestycji realizowanych przez samorząd (od 5 do 45%) będzie uzależniony od osiąganego w jednostce administracyjnej dochodu na jednego mieszkańca. Inne podmioty tj. instytucje charytatywne i wyznaniowe, społeczne organizacje ekologiczne, dyrekcje parków narodowych i krajobrazowych będą mogły otrzymać wsparcie w wysokości do 30% kosztów przedsięwzięcia. Przedsiębiorcy zgłaszający projekt do dofinansowania ze środków Fundacji będą mogli liczyć na dotację nie przekraczającą 15% kosztów projektu.

W ramach projektów technicznych grupa projektów innowacyjnych czyli prowadzących do zastosowania po raz pierwszy w Polsce nowej technologii lub przyczyniających się do wprowadzenia jej na Polski rynek w 2004 roku będzie mogła otrzymać dofinansowanie EkoFunduszu w wysokości do 30% kosztów projektu w przypadku przedsiębiorców oraz do 50% kosztów projektu, gdy wnioskodawcą będą samorządy lub inne podmioty tj. instytucje charytatywne i wyznaniowe, społeczne organizacje ekologiczne, dyrekcje parków narodowych i krajobrazowych etc.

W 2004 roku nie zmieniają się warunki udzielania pomocy na realizację projektów przyrodniczych - dotacja EkoFunduszu będzie mogła wynosić do 80% kosztów przedsięwzięcia.

EkoFundusz wspiera finansowo zarówno projekty dopiero rozpoczynane jak i będące już w fazie realizacji, przy czym zaawansowanie finansowe nie powinno przekroczyć 60% w dniu złożenia wniosku do EkoFunduszu.

W 2004 roku środki EkoFunduszu nie będą mogły być przeznaczane na dofinansowanie projektów dotyczących prowadzenia badań naukowych, akcji monitoringowych, konferencji i sympozjów oraz innych form działalności edukacyjnej. Wyjątkami od tej reguły mogą być zadania edukacyjne i szkoleniowe stanowiące integralną część projektów innowacyjnych oraz projektów w dziedzinie ochrony przyrody.

EkoFundusz nie finansuje także opracowania dokumentacji technicznej, budowy obiektów towarzyszących (np. budynków administracyjnych, socjalnych, magazynów, warsztatów), kosztów nadzoru inwestorskiego i koordynacji projektu ponoszonych przez Dotowanego albo przez generalnego realizatora/wykonawcę inwestycji, dróg i ciągów komunikacji wewnętrznej, ogrodzenia, oświetlenia, zieleni, sieci telefonicznej, prac porządkowych oraz kosztów osobowych i administracyjnych Dotowanego związanych z realizacją projektu. Odstępstwo od tej zasady jest możliwe jedynie w przypadku projektów prowadzonych przez organizacje pozarządowe.

Rozpatrywanie inwestycji celem dofinansowania opiera się na złożeniu ankiety z podstawowymi informacjami nt. projektu, a jego zakwalifikowaniu - wypełnieniu wniosku o udzielenie dotacji, który jest oceniany przez specjalistów pod kątem technologicznym, ekologicznym i ekonomiczno-finansowym. Ankiety projektów, jak i wnioski rozpatrywane są przez EkoFundusz w ciągu całego roku, sukcesywnie, w miarę ich napływania.

9.4. Wsparcie finansowe dla krajów członkowskich Unii Europejskiej.

Polska stanie się członkiem Unii Europejskiej w maju 2004 r. Dzięki temu m.in. będzie mogła ubiegać się o finansowanie inwestycji w dziedzinie ochrony środowiska z funduszy strukturalnych i spójności. Finansowaniem z tych funduszy będą mogły zostać objęte inwestycje rozpoczęte z dniem 1 stycznia 2004 r.

Fundusz Spójności

Fundusz Spójności, inaczej nazywany Funduszem Kohezji lub Europejskim Funduszem Kohezji, jest to czasowe wsparcie finansowe dla krajów Unii Europejskiej, których Produkt Krajowy Brutto nie przekracza 90% średniej dla wszystkich krajów członkowskich (Grecja, Portugalia, Hiszpania i Irlandia). Fundusz ten nie należy do grupy Funduszy Strukturalnych, ze względu na określony czas w którym działa. Ze względu

na charakter i cel, Fundusz Spójności jest instrumentem polityki strukturalnej. Realizację Funduszu Spójności zaplanowano na lata 1993-99. Na szczycie UE w Berlinie postanowiono przedłużyć jego działanie do 2006 r. Z chwilą wejścia Polski do UE będzie on dostępny także dla naszego kraju.

Fundusz Kohezji (Spójności) redystrybuowany jest przez Komisję Europejską na podstawie składanych wniosków w odpowiednich terminach. Tak więc to nie instytucje krajowe, ale stosowne organy Unii Europejskiej rozpatrują konkretne projekty, akceptując je, a następnie finansując.

Pomoc, którą te kraje otrzymują w ramach Funduszu obejmuje finansowanie projektów dotyczących inwestycji w zakresie ochrony środowiska i infrastruktury transportowej (w tym wspieranie rozwoju sieci korytarzy transeuropejskich). Budżet Funduszu Spójności na lata 2000 - 2006 wynosi 18 mld Euro (w latach 1994 - 1999 wynosił 15,5 mld Euro).

Fundusz może przyczyniać się do finansowania:

- projektów;
- etapów projektu, które są technicznie lub finansowo niezależne;
- grupy projektów powiązanych ze sobą widoczną strategią tworzącą spójną całość.

Fundusz może m.in. zapewnić pomoc dla projektów dotyczących środowiska, przyczyniających się do osiągnięcia celów art. 130 R Traktatu, łącznie z projektami wynikającymi z przyjętych zgodnie z art. 130 S działań, a w szczególności projekty zgodne z priorytetami nałożonymi na wspólnotową politykę w zakresie ochrony środowiska przez Piąty Program Polityki i Działania odnoszący się do Środowiska i Stałego Rozwoju, Finansowanie przedsięwzięć z Funduszu Spójności opiera się na zasadzie współfinansowania. Projekty inwestycyjne ubiegające się o dofinansowanie mogą być wsparte w ramach Funduszu Spójności maksymalnie do wysokości 85 % wydatków publicznych lub innych równoważnych wydatków, włączając w to wydatki jednostek, których działalność jest podjęta w ramach administracyjnych lub prawnych, na mocy których mogą być uważane za równoważne jednostkom publicznym (tzw. wydatków kwalifikowanych). Strona polska musi zagwarantować środki na pozostałe finansowanie z jednego lub kilku źródeł. W ramach jednego projektu nie można korzystać jednocześnie z Funduszu Spójności oraz funduszy strukturalnych. Pomoc doradcza może być finansowana ze środków Funduszu Spójności w 100%.

Fundusz może również udzielać pomocy:

- a) na wstępne badania odnoszące się do kwalifikujących się projektów, łącznie z tymi, które są konieczne dla ich wprowadzenia;
- b) na środki wsparcia technicznego, a w szczególności:

- na środki poziome takie jak badania porównawcze mające na celu ocenę wpływu pomocy wspólnotowej;
- na środki i badania, które przyczyniają się do oceny, monitorowania lub oszacowania projektów, oraz wzmocnieniu i zagwarantowaniu koordynowania projektów i ich spójności, a w szczególności spójności z politykami wspólnotowymi;
- na działania i badania pomagające w sporządzeniu koniecznych dostosowań we wprowadzanych projektach.

Zgodnie z postanowieniami Traktatu o Przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej na zobowiązania (commitments) podejmowane przez nowe Państwa Członkowskie w ramach interwencji Funduszu Spójności, Unia Europejska przeznaczyła na lata 2004 - 2006 środki finansowe w wysokości 7,5905 miliarda Euro wg cen z 1999 r. (8,5794 mld Euro wg cen z 2004 r.). Średnia alokacja dla Polski w latach 2004-2006 wyniesie 3733,4 mln Euro wg cen z 1999 r. (4219,8 mln Euro wg cen z 2004 r.).

Fundusze strukturalne

Fundusze strukturalne są najważniejszym instrumentem polityki strukturalnej Unii Europejskiej. Są to specjalne instytucje, których zadaniem jest wspieranie i modernizacja gospodarek krajów UE. Fundusze te są kierowane do tych regionów i sektorów, które bez pomocy finansowej nie są w stanie dorównać do średniego poziomu ekonomicznego w UE. Inwestycje związane z ochroną środowiska finansowane są w ramach funduszy strukturalnych z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

Cele funduszy strukturalnych są następujące:

- Cel 1 - w ramach tego celu przyznawana jest pomoc regionom najslabiej rozwiniętym czyli takim, w których dochód na jednego mieszkańca jest niższy niż 75% średniego dochodu w Unii Europejskiej. Z pomocy w ramach celu 1 mogą także skorzystać regiony o zaludnieniu poniżej 8 mieszkańców na km². Środki przeznaczone na ten cel wynoszą prawie 70% ogólnej kwoty przeznaczonej na fundusze strukturalne. Po wejściu naszego kraju do Unii Europejskiej celem tym zostanie objęte całe terytorium Polski;
- Cel 2 - obejmuje pomoc regionom, na których występują problemy strukturalne związane dominacją nieefektywnych branży gospodarki. Środki przeznaczone na ten cel wynoszą 11% ogólnej kwoty przeznaczonej na fundusze strukturalne;
- Cel 3 - obejmuje pomoc w zakresie restrukturyzacji rynku pracy poprzez zwiększanie możliwości zatrudnienia oraz podnoszenie kwalifikacji pracowników.

Oprócz wyżej wymienionych celów środki na ochronę środowiska mogą być także wydatkowane w ramach inicjatyw wspólnotowych czyli programów przeznaczonych dla określonych środowisk i grup społecznych. Są to:

- INTERREG, wspomagająca transgraniczną, międzyregionalną i międzynarodową współpracę;
- EQUAL, wspomagająca zwalczanie przejawów dyskryminacji i nierówności na rynku pracy oraz integrację społeczną i zawodową imigrantów;
- LEADER, promująca rozwój regionów wiejskich poprzez wspieranie inicjatyw lokalnych;
- URBAN, wspomagająca społeczny i ekonomiczny rozwój miast powyżej 100 000 mieszkańców.

W roku 2003 rozpoczęty został proces wypełniania i zbierania Kart Projektów do Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (o charakterze wstępnym, informacyjnym). Za zbieranie Kart Projektów w woj. zachodniopomorskim odpowiedzialny jest Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego. Wypełnienie karty i wprowadzenie danych o planowanym projekcie nie będzie jednak równoznaczne ze złożeniem wniosku o finansowanie z funduszy strukturalnych. Jest jednak niezbędne ze względu na proces monitorowania stanu przygotowania do wykorzystania środków.

9.5. Kredyty Banku Ochrony Środowiska

Bank Ochrony Środowiska S.A. jest bankiem, którego podstawowym zadaniem jest świadczenie kompleksowych usług finansowych w ramach środków własnych oraz środków NFOŚiGW i WFOŚiGW dla podmiotów realizujących projekty na rzecz ochrony środowiska naturalnego. Współpracuje z Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, wojewódzkimi funduszami ochrony środowiska i gospodarki wodnej, Fundacją Polska Wieś 2000 im. M. Rataja, Europejskim Funduszem Rozwoju Wsi Polskiej oraz innymi funduszami pomocowymi.

Produkty BOŚ można podzielić na:

- a) **kredyty w ramach linii ze środków NFOŚiGW**, przeznaczone na finansowanie inwestycji z zakresu budowy małych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków, budowy kanalizacji sanitarnej, z zakresu zagospodarowania odpadów oraz ograniczenia emisji spalin poprzez dostosowanie silników wysokoprężnych do paliwa gazowego lub wymiany silników na mniej emisyjne w komunikacji zbiorowej. Maksymalna kwota kredytu waha się od 1 do 2 mln zł (nie więcej niż 90 % kosztu przedsięwzięcia), maksymalny okres realizacji zadania - do 18 miesięcy

od daty postawienia przez bank kredytu do dyspozycji kredytobiorcy, spłata kredytu rozpoczyna się w następnym miesiącu po zakończeniu zadania, oprocentowanie kredytu wynosi 0,4 stopy redyskontowej weksli (nie mniej niż 3% w stosunku rocznym), okres kredytowania - do 7 lat nie dłużej niż do 31.12.2010 r.;

- b) **kredyty na urządzenia i wyroby służące ochronie środowiska**, przeznaczone dla klientów indywidualnych, korporacyjnych oraz jednostek samorządu terytorialnego. Maksymalna kwota kredytu wynosi 100% kosztów zakupu i kosztów montażu przy spełnieniu określonych warunków, okres kredytowania - do 5 lat, oprocentowanie jest zmienne, ustalone na podstawie uchwały Zarządu BOŚ S.A.; w przypadku zawarcia umowy pomiędzy Bankiem a sprzedawcą bądź producentem urządzeń kredyty udzielone na zakupy tych urządzeń mogą być oprocentowane od 1% w skali roku;
- c) **na odnawialne źródła energii**, przeznaczone dla osób fizycznych, przedsiębiorców i jednostek samorządu terytorialnego na przyłączenie do sieci ciepłej wykorzystującej geotermalne źródła energii, zakup i instalację urządzeń małych elektrowni wodnych o mocy do 5 MW, kotłów opalanych biomasą o mocy do 5 MW jako źródeł ciepła wraz z produkcją biomasy, lokalne instalacje produkcji biopaliw, zakup i instalację urządzeń systemów grzewczych z zastosowaniem pomp ciepła lub z wykorzystaniem ciepła odpadowego, a także baterii oraz kolektorów słonecznych. Maksymalna kwota kredytu wynosi od 100.000 do 3.000.000 zł do 90% kosztu zadania, oprocentowanie - 0,5 s.r.w., okres wykorzystania kredytu - do 12 miesięcy od daty zawarcia umowy kredytu, okres kredytowania - do 5 lat, okres karencji - od dnia zakończenia realizacji inwestycji, określonego w umowie kredytu, maksymalny okres realizacji inwestycji - 18 miesięcy od daty postawienia przez Bank środków kredytu do dyspozycji Kredytobiorcy;
- d) **kredyty na przedsięwzięcia z zakresu termomodernizacji**, o których mowa w ustawie o wspieraniu przedsięwzięć termomodernizacyjnych z dnia.18.12.1998 r., tj. w wyniku których następuje zmniejszenie rocznego zapotrzebowania na energię zużywaną na potrzeby ogrzewania i podgrzewania wody użytkowej, dostarczaną do budynków mieszkalnych i budynków służących do wykonywania przez jednostki samorządu terytorialnego zadań publicznych, przeznaczonych na likwidację lokalnego źródła ciepła, prowadzące do zmniejszenia kosztów ciepła dostarczanego do budynków o co najmniej 20% w stosunku rocznym i całkowitą lub częściową zamianę źródeł energii z konwencjonalnych na niekonwencjonalne (w tym odnawialne) realizowane zgodnie z projektem budowlanym wykonanym na podstawie audytu energetycznego. Kredyty przeznaczone są dla właścicieli

lub zarządców budynku, lokalnej sieci ciepłowniczej lub lokalnego źródła ciepła, niezależnie od statusu prawnego, z wyłączeniem jednostek budżetowych i zakładów budżetowych oraz jednostek samorządu terytorialnego realizujące przedsięwzięcie termomodernizacyjne w budynku stanowiącym ich własność i wykorzystywanym do wykonywania zadań publicznych. Maksymalna kwota kredytu wynosi do 80% kosztów zadania, okres spłaty kredytu - do 10 lat, karencja - nie dłużej niż 1 miesiąc od daty zakończenia zadania, oprocentowanie jest zmienne, ustalone na podstawie uchwały Zarządu BOŚ S.A.;

- e) **kredyty na przedsięwzięcia z zakresu energooszczędnej modernizacji oświetlenia**, przeznaczone dla jednostek samorządu terytorialnego i przedsiębiorców na pokrycie kosztów związanych z modernizacją oświetlenia ulic, placów itp. Maksymalna kwota kredytu wynosi do 100% kosztu zadania, okres kredytowania – do 5 lat, zależny od uzyskiwanych oszczędności energii, karencja - do 3 miesięcy od daty zakończenia zadania, oprocentowanie jest zmienne, ustalone na podstawie uchwały Zarządu BOŚ S.A. Kredyt spłacany jest z oszczędności powstałych w wyniku modernizacji oświetlenia;
- f) **kredyty dla firm realizujących inwestycje w formule "Trzeciej strony"**, przeznaczone dla przedsiębiorców, wprowadzających nową technologię w obiektach Zamawiającego w celu uzyskania zysków oszczędności energii elektrycznej, energii cieplnej, zużycia wody lub z tytułu zmniejszenia opłat za gospodarcze korzystanie ze środowiska lub na pokrycie kosztów inwestycji służących składowaniu lub zagospodarowywaniu odpadów, oczyszczaniu ścieków lub uzdatnianiu wody i których efekty ekologiczne w wyrazie finansowym zapewniają spłatę kredytu. Maksymalna kwota kredytu wynosi do 80% kosztów zadania, okres kredytowania – do 10 lat, karencja - nie dłużej niż 6 miesięcy od daty zakończenia zadania, oprocentowanie jest zmienne, określone na podstawie poziomu WIBOR 1M + marża;
- g) **kredyty na instalacje gazowe w wiejskich obiektach użyteczności publicznej** (ze środków Fundacji "Polska Wieś 2000" im. Macieja Rataja), przeznaczone dla gmin na budowę i modernizację urządzeń grzewczych zasilanych gazem lub olejem w wiejskich obiektach użyteczności publicznej (szkoły, ośrodki zdrowia, remizy, kluby rolnika itp.). Maksymalna kwota kredytu - 40.000 zł (do 50% wartości kosztorysowej zadania), okres kredytowania - 24 miesiące, karencja - 6 miesięcy, oprocentowanie – 4 % (stałe);
- h) **kredyty proekologiczne BOŚ S.A. udzielane we współpracy z WFOŚiGW**; w ramach WFOŚiGW w Lublinie przeznaczone na inwestycje z zakresu ochrony

środowiska wg zadań z listy corocznie otrzymywanej z Funduszu; bank podejmuje decyzję odnośnie zasadności ekonomicznej i ekologicznej wniosków kredytowych, Fundusz decyduje o skali preferencyjności zadania. Kwota kredytu wynosi do 50% kosztów zadania, a dla jednostek samorządu terytorialnego – do 70%, lecz nie mniej niż 100 000 zł, okres kredytowania - do 5 lat, okres karencji - do 12 miesięcy od daty wypłaty kwoty kredytu, oprocentowanie - WIBOR 1M + 1,1% dla przedsiębiorców, WIBOR 1M + 0,6% dla jednostek samorządu terytorialnego.

Oprócz tego BOŚ zajmuje się organizacją i obsługą niepublicznych emisji obligacji komunalnych jednostek samorządu terytorialnego (gminy, powiaty, województwa) oraz związków tych jednostek. Bank przygotowuje program emisji Obligacji Komunalnych, obsługę wykupu obligacji i wypłaty odsetek, prowadzi depozyt obligacji i obsługuje transakcje na rynku wtórnym.

Korzyścią z emisji obligacji komunalnych są relatywnie niskie koszty pozyskania środków, krótki czas potrzebny na pozyskanie środków, promocja emitenta na rynku kapitałowym i elastyczność programu emisyjnego.

Warunkiem jest uzyskanie pozytywnej opinii Banku o zdolności kredytowej emitenta na podstawie złożonych wymaganych dokumentów. Kwota finansowania wynika z Ustawy o finansach publicznych i Prawa Bankowego, a wymagane zabezpieczenia z Ustawy o obligacjach; spłata następuje zgodnie z terminem wykupu określonym w obligacji, odsetki płatne są po zakończeniu kolejnych okresów odsetkowych.

Wkrótce oferta banku dla jednostek samorządu terytorialnego zostanie rozszerzona o kredyty udostępniane ze środków Banku Rozwoju Rady Europy i Europejskiego Banku Inwestycyjnego.

9.6. Partnerstwo publiczno-prywatne

Partnerstwo publiczno-prywatne (PPP) można zdefiniować jako partnerstwo, w którym administracja samorządowa oraz sektor prywatny realizują wspólne przedsięwzięcia, dzieląc się zarówno zyskiem jak i ryzykiem oraz odpowiedzialnością za podejmowaną działalność. Szersza definicja PPP obejmuje również współpracę administracji z organizacjami pozarządowymi (NGO). W ostatnim czasie powszechniejsze stały się tzw. partnerstwa trójsektorowe. Są to inicjatywy, w których władze, podmioty gospodarcze i NGO współpracują w celu rozwiązania złożonych problemów lokalnych i regionalnych oraz zapewnienia odpowiednich usług

W przypadku samorządu terytorialnego budowa i wdrożenie partnerstwa ma na celu prywatyzację sektora użyteczności publicznej w tym zakresie, w którym określone

zadania mogą być wykonywane przez podmioty sektora prywatnego: np. budowa zakładu gospodarki odpadami. Rezultatem takiego partnerstwa powinno być uzyskanie lepszej jakości świadczonych usług. Dodatkowo dla samorządów, taka współpraca oznacza ograniczenie zadań własnych jedynie do kontrolowania podmiotu prywatnego, szczególnie w zakresie wykorzystania przekazywanych środków.

Komisja Europejska wyróżnia trzy podstawowe rodzaje partnerstwa publiczno-prywatnego. Są to:

- **BOT (ang. Build-Operate-Transfer)** - model zakłada, że udział inwestora prywatnego jest ograniczony do budowy i eksploatacji inwestycji (np. zakładu gospodarki odpadami) przez określony czas, a następnie przekazania jej (wraz z prawami do eksploatacji) władzom publicznym. Prywatny inwestor jest finansowany za pomocą subwencji z kasy samorządowej. Przez cały czas prawnym właścicielem inwestycji jest samorząd.
- **DBFO (ang. Design-Build-Finance-Operate)** - w tym modelu przez czas trwania kontraktu inwestycja jest w zasadzie własnością inwestora prywatnego, który jest zobowiązany do znalezienia środków finansowych potrzebnych do jej zrealizowania. Koszt bieżącej eksploatacji (oraz np. spłata długów) jest pokrywany z samorządowej subwencji. Po określonym czasie - tak jak w BOT - prawo własności przechodzi na władze. Główną zaletą modelu jest zdjęcie z samorządu ciężaru finansowania budowy inwestycji, a wadą - według KE - są skomplikowane procedury (przetargu, przekazania własności itp.).
- **BOO (ang. Build-Own-Operate)** - ten model różni się od DBFO jednym ważnym szczegółem - inwestor prywatny ściąga opłaty z użytkowników inwestycji (np. składowiska); w ten sposób zbiera pieniądze na jej utrzymanie i ewentualną spłatę długów. W tym przypadku inwestor prywatny jest właścicielem inwestycji (na czas trwania kontraktu). Koncesja zdejmuje z samorządu wszystkie obciążenia finansowe.

Istnieje kilka aspektów utrudniających realizację partnerstwa publiczno-prywatnego w Polsce. Są to m.in. niewystarczające ramy ustawodawcze i prawne oraz brak zdolności do organizowania przetargów i przyznawania zamówień. W chwili sporządzania Planu trwały prace nad kształtem ustawy o PPP.

9.7. Środki z Funduszu Rozwoju Inwestycji Komunalnych

Z 1 stycznia 2004 roku powstał przy Banku Gospodarstwa Krajowego Fundusz Rozwoju Inwestycji Komunalnych. Preferencyjne kredyty udzielane z Funduszu mają

na celu umożliwienie gminom i ich związkom finansowanie kosztów przygotowania projektów inwestycji komunalnych, przewidzianych do współfinansowania z funduszy Unii Europejskiej. Do projektów tych zalicza się studium wykonalności inwestycji, analizę kosztów i korzyści oraz pozostałą dokumentację projektową, analizy, ekspertyzy i studia niezbędne do przygotowania realizacji inwestycji.

Zasady funkcjonowania FRIK reguluje Ustawa z dnia 12 grudnia 2003 r. (Dz. U. Nr 223, poz. 2218) o Funduszu Rozwoju Inwestycji Komunalnych, natomiast możliwości i wymagania względem uzyskania środków - Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 4 lutego 2004 r. (Dz.U. Nr 32, poz. 278) w sprawie warunków i trybu udzielania preferencyjnych kredytów ze środków Funduszu Rozwoju Inwestycji Komunalnych.

Kredyt może być wypłacany jednorazowo lub w ratach. Udział własny kredytobiorcy powinien stanowić nie mniej niż 20% wartości przedsięwzięcia. Kwota kredytu nie może przekroczyć 500.000 złotych na jeden projekt (80% zaplanowanych kosztów netto), a okres kredytowania - 36 miesięcy. Na wniosek kredytobiorcy BGK może udzielić karencji w spłacie kredytu do 18 miesięcy. Kredyt oprocentowany jest w wysokości 0,5 stopy redyskontowej weksli przyjmowanych od banków do redyskonta przez narodowy Bank Polski. Zabezpieczenie może stanowić weksel własny kredytobiorcy lub inne zabezpieczenia, zaproponowane przez kredytobiorcę.

Do wniosku kredytobiorca powinien dołączyć następujące dokumenty:

- opis planowanej inwestycji, określający w szczególności jej przedmiot, ostatecznych beneficjentów projektu, cel i oczekiwane efekty oraz szacunkową wartość inwestycji;
- wyciąg z ustaleń miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, jeśli dla danego obszaru plan został uchwalony;
- wyciąg ze studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, jeżeli dla danego obszaru nie uchwalono planu zagospodarowania przestrzennego;
- opinie banków prowadzących rachunki inwestora lub świadczących inne usługi bankowe, dotyczące współpracy z inwestorem;
- zaświadczenie z właściwego zakładu ubezpieczeń społecznych o wypełnieniu obowiązków składowych;
- sprawozdania z wykonania budżetu za ostatnie dwa lata i za ostatnie pół roku przed złożeniem wniosku;
- uchwałę budżetową na rok bieżący oraz prognozy dotyczące budżetu na trzy kolejne lata;
- uchwałę o zaciągnięciu kredytu na sfinansowanie przygotowania projektu;

- opinię właściwej dla inwestora Regionalnej Izby Obrachunkowej o zdolności do spłaty wnioskowanego kredytu;
- oświadczenie inwestora o zobowiązaniach długoterminowych według tytułów dłużnych, a w tym z tytułu udzielonych poręczeń i gwarancji;

oświadczenie inwestora o możliwości uzyskania współfinansowania dla planowanej inwestycji z funduszy Unii Europejskiej.